

AUTORYZACJA POBRANIA KOMUNIKACJA Z RODZINĄ

Dorota Zielińska

Państwowy Instytut Medyczny MSWiA w Warszawie

Szpitalny koordynator transplantacyjny

Koordinator wojewódzki

Psycholog kliniczny

SZKOLENIE Z ZAKRESU STANDARDÓW SZPITALNEGO
SYSTEMU JAKOŚCI W ZAKRESIE DAWSTWA NARZĄDÓW
I TKANEK ORAZ ICH WDROŻENIA

Definicja

Autoryzacja pobrania to uzyskanie zgodnego z prawem przyzwolenia na pobranie komórek, tkanek i narządów od dawcy w celu ich **przeszczepienia**

1. Sprawdzenia istnienia sprzeciwu w Centralnym Rejestrze Sprzeciwów (CRS) (w każdym przypadku)
2. Rozmowy z rodziną zmarłego na temat pobrania narządów i tkanek, w tym pozyskania informacji nt. stanowiska (sprzeciwu) zmarłego wobec dawstwa (w każdym przypadku)
3. Wystąpienia do prokuratora w celu pozyskania informacji o niewyrażeniu sprzeciwu na pobranie (w wybranych przypadkach)

Sprzeciw

Zgodnie z obowiązującym w Polsce prawem pobrania tkanek lub narządów ze zwłok ludzkich w celu ich przeszczepienia lub zastosowania u ludzi można dokonać, jeżeli osoba zmarła nie wyraziła za życia sprzeciwu (zasada opt-out)

Sprzeciw można wyrazić w trzech formach (wszystkie mają taką samą moc prawną):

1. wpisu w Centralnym Rejestrze Sprzeciwów na pobranie komórek, tkanek i narządów ze zwłok ludzkich;
2. oświadczenia pisemnego zaopatrzonego we własnoręczny podpis;
3. oświadczenia ustnego złożonego w obecności co najmniej dwóch świadków, pisemnie przez nich potwierdzonego

CELEM ROZMOWY JEST UZYSKANIE
AKCEPTACJI RODZINY NA POBRANIE
NARZĄDÓW OD ICH BLISKIEGO
A NIE UZYSKANIE OD NIEJ ZGODY !

Małoletni

Ustawa wskazuje, że w przypadku małoletniego lub innej osoby, która nie ma pełnej zdolności do czynności prawnych, sprzeciw może wyrazić za ich życia przedstawiciel ustawowy.

W przypadku małoletniego powyżej 16 lat sprzeciw może wyrazić również ten małoletni

Kto powinien rozmawiać z rodziną

- Lekarz prowadzący znany rodzinie, zaufany, wytworzony wspólny kanał porozumienia
- Ordynator oddziału/Kierownik kliniki rola autorytetu, podkreśli szacunek dla rodziny
- Koordynator donacyjny osoba wykwalifikowana, obca dla rodziny

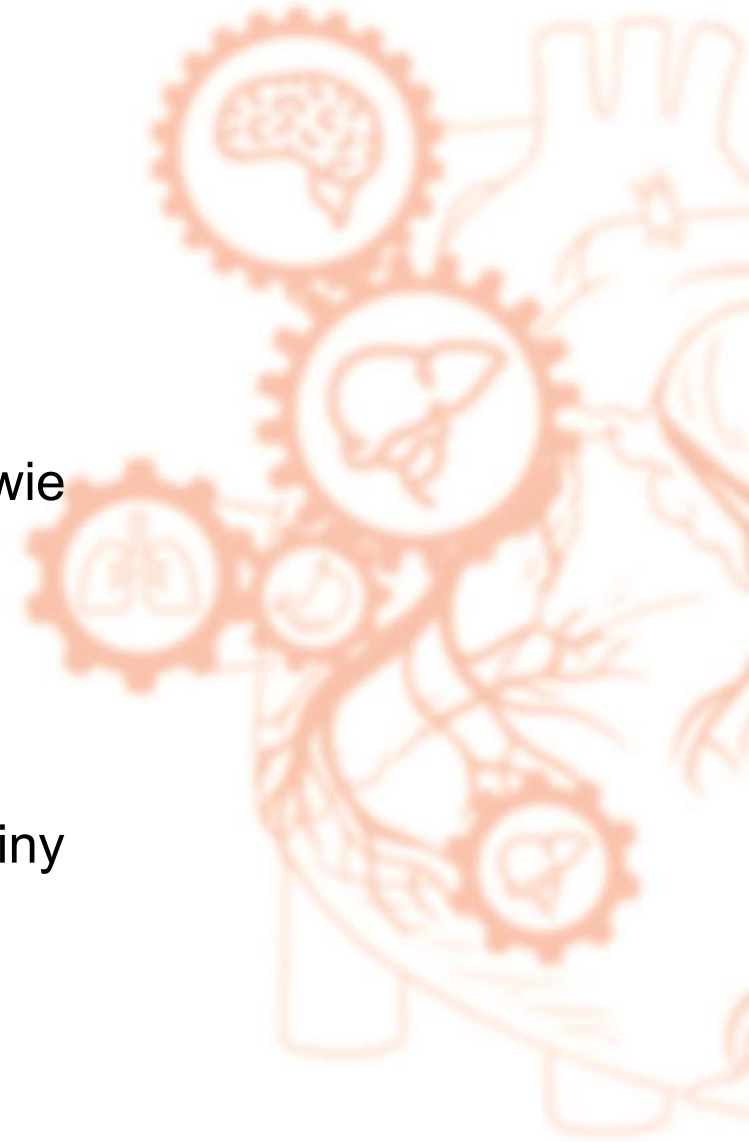
Z kim przeprowadzić rozmowę

Z osobą wskazaną do kontaktu w historii choroby

Z osobami najlepiej znającymi zmarłego – rodzice, dzieci, małżonkowie

Prośba o wyznaczenie 1-2 osób do kontaktu i rozmów z lekarzem

Ustawa nie wskazuje, że świadkami mogą być tylko członkowie rodziny

Rozmowa jako proces

Rozmowa jest procesem – należy ją rozłożyć w czasie umiejętnie informując rodzinę o każdym z etapów

Rzetelne informacje lekarskie na temat stanu zdrowia pacjenta – płynne przejście do rozmowy o pobraniu narządów

Punkt kulminacyjny (ustalenie stanowiska)– po komisyjnym orzeczeniu śmierci

Etapy rozmowy

1. Przygotowanie

Zebranie informacji o rodzinie, jej stanie wiedzy na temat etapu leczenia

2. Nawiązanie kontaktu emocjonalnego z rodziną

Podążanie za jej potrzebami – zapewnienie kontaktu z chorym, informacje diagnostyczne

3. Wyjaśnienie procedury

Dokładne wyjaśnienie procedury orzekania śmierci mózgu począwszy od wysunięcia podejrzenia śmierci mózgu

Dbłość o odpowiedni dobór słów, dopytywanie – Czy wszystko jest dla Państwa jasne?,
Może potrzeba Państwu coś wyjaśnić?

4. Ustalenie stanowiska osoby zmarłej

5. Wsparcie psychologiczne

- Oddzielenie przekazania informacji o śmierci pacjenta i zamiarze pobrania narządów
- Upewnienie się, że rodzina rozumie, że podpisany protokół oznacza zgon pacjenta oraz konieczność odłączenia aparatury
- Przekaz jasny, nie budzący wątpliwości, w razie wątpliwości rodziny (ciepły, ruchy klatki piersiowej, może oddycha) – wyjaśnienie

Psychologiczna sytuacja rodziny

Etapy żałoby wg Dr Elisabeth Kübler-Ross
Rozmowy o śmierci i umieraniu

Psychologiczna teoria wyjaśniająca reakcje na wiadomość o nieuleczalnej chorobie lub śmierci

Fazy

Szok (wstrząs, otępienie)

Zaprzeczenie (niedowierzenie)

Gniew

Targowanie się (negocjacja) – próba odwrócenia sytuacji

Depresja

Akceptacja

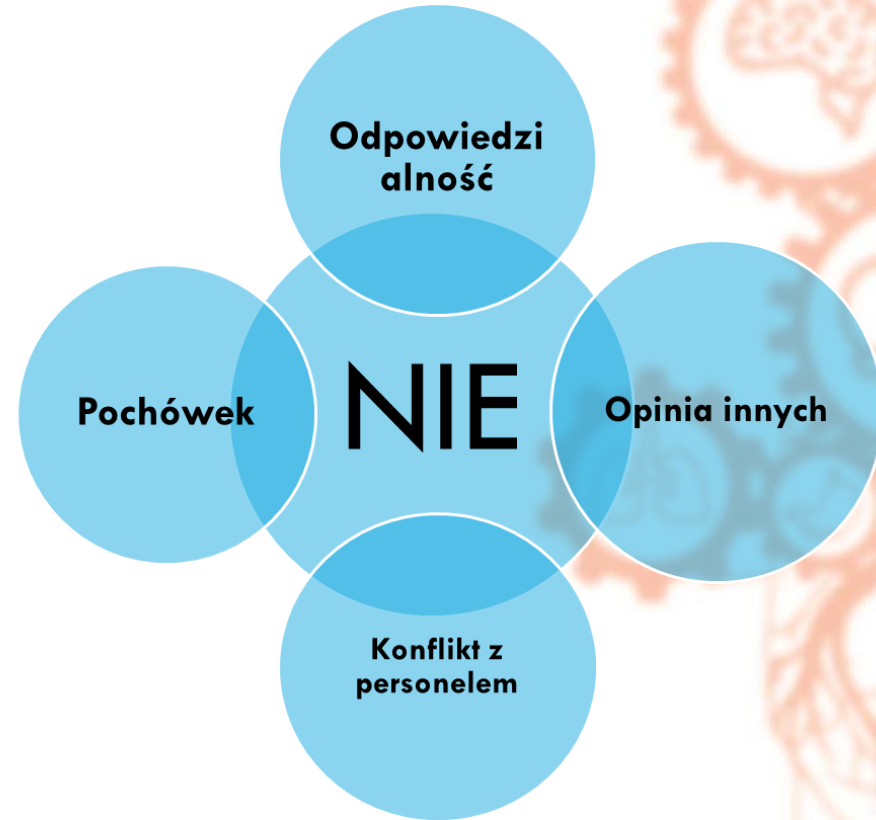

Odmowa

Zapytajmy wprost co jest powodem braku akceptacji?

Jedna odmowa nie oznacza kolejnej – *nie* odruchowe na poziomie emocji, należy dać czas na przemyślenie

Z czego wynika sprzeciw

Najczęściej z:

- szoku związanego ze śmiercią bliskiej osoby,
- nieznamomości woli zmarłego,
- niskiej świadomości społecznej,
- uwarunkowań religijnych,
- obaw przed ingerowaniem w ciało osoby zmarłej,
- obaw przed handlem narządami
- nieufności w stosunku do służby zdrowia,
- obaw dotyczących stwierdzenia śmierci mózgu,
- egoizmu

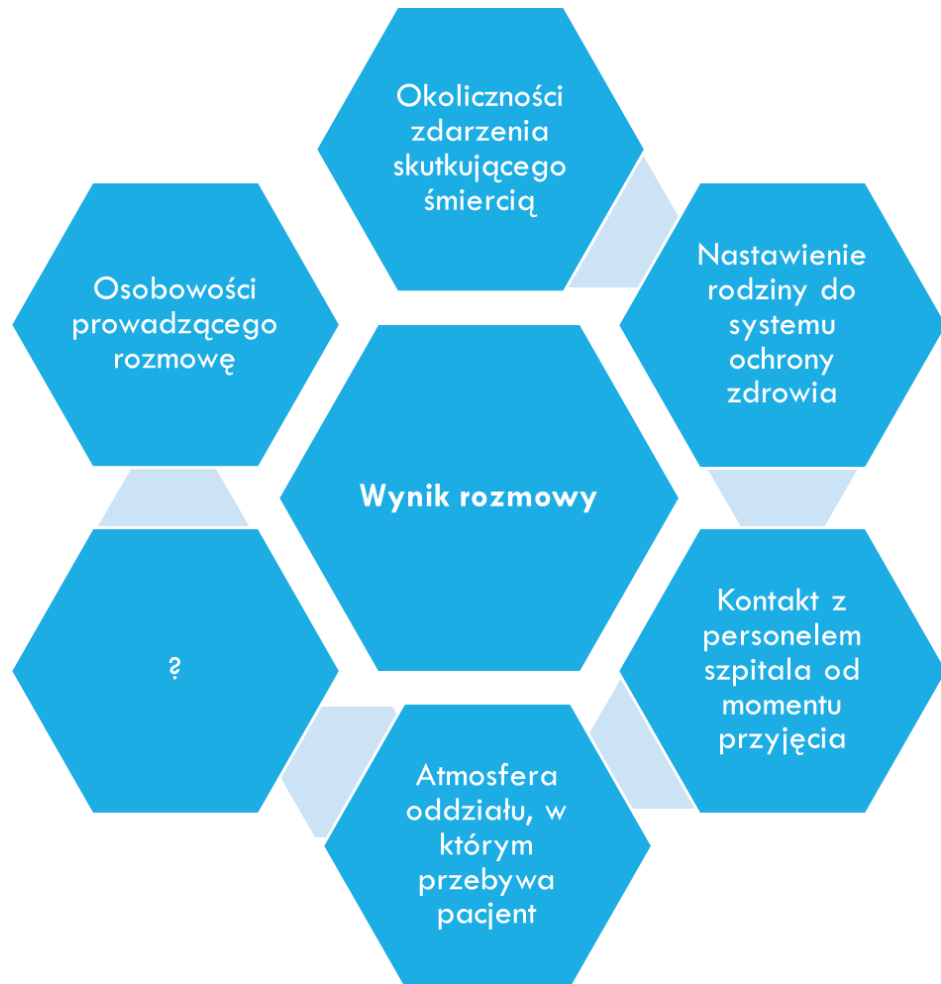
Przyczyny braku autoryzacji pobrania

Po stronie rodziny

- Brak wiedzy
- Stan emocjonalny
- Mechanizmy obronne
- Niezrozumienie pojęcia śmierci mózgu
- Niepewność co do rzeczywistej woli zmarłego
- Brak zgodności w rodzinie
- Poczucie, że lekarz nie udzielił istotnych informacji
- Nieobecność podczas rozmowy najważniejszych osób w rodzinie
- Nieufność i negatywny stosunek wobec szpitala i personelu

Po stronie personelu szpitala

- Brak empatii, wiedzy czy kompetencji w zakresie prowadzenia rozmowy
- Brak udzielania informacji na każdym etapie opieki nad chorym
- Nieadekwatny sposób udzielania informacji (brak klarowności przekazu, przekaz niespójny, niezrozumiały dla rodziny)
- Nieempatyczny sposób przekazania informacji o śmierci

Na przestrzeni ostatnich lat w Polsce zanotowano około 10-15% odstępień od pobrania (przeciwwskazania medyczne stanowią 5-12%).

Zgodnie ze wskaźnikami jakości opracowanymi w ramach europejskiego programu ODEQUS, w zakresie autoryzacji - rozmowy z bliskimi oczekiwany jest wskaźnik 90% efektywności

Rekomendacje Transplant Procurement Management (TPM)

1. Przygotowanie siebie
2. Przygotowanie rozmowy
3. Przygotowanie rodziny
4. Przekazanie informacji
5. Zapewnienie wsparcia
6. Opracowanie strategii
7. Przygotowanie do podsumowania
8. Zakończenie rozmowy

Dokumentowanie przebiegu rozmowy autoryzacyjnej w celu analizy prawidłowości przekazu, efektów, poprawy jakości, statystyki

Przykładowa standardowa procedura operacyjna (SOP) szpitalnego systemu jakości dawstwa narządów i tkanek od osób zmarłych do przeszczepienia

*Nazwa procedury:
Autoryzacja pobrania i wsparcie rodziny dawcy*

Dziękuję za uwagę.

SZKOLENIE Z ZAKRESU STANDARDÓW SZPITALNEGO
SYSTEMU JAKOŚCI W ZAKRESIE DAWSTWA NARZĄDÓW
I TKANEK ORAZ ICH WDROŻENIA

